

A fényképen Somogyi Győző képzőművész látható...

Szó, zene, ló

Beszélgetés Sasvári Sándor énekessel, zenésszel

– Igaz, hogy délvidéki földesurak voltak az ősei?

– Így van, egy bánáti földbirtokos család sarja vagyok, sőt még grófok is voltak a felmenőim között, akik Lichtensteinből származtak. Azt sajnálom, hogy nem vettem fel magnóra, amikor édesapám mesélte a család történetét, így nem emlékszem minden apró részletre. Nagyképűség nélkül mondom: három Oscar-díjas filmet lehetne forgatni az ő és felmenői életéről. Ha lesz időm rá, akkor nekilátok egy családfakutatásnak. Édesapám félig német származású, dédapám még Schwech volt; magyarosítottuk nevünket. Néhány fotográfia fennmaradt a nagybirtokosi időből: szürkemarhacsordát, ménest, falusi és városi házakat – melyek a családé voltak – ábrázolnak. Trianon nemcsak az országot, a birtokot, hanem a családot is szétszakította. Édesapám Temesváron született, de válás miatt nagyapámat követte

Pozsonyba. Apám így könnyen megtanult román, német, szlovák nyelven, az iskolában pedig latinul. Később ezeket az „alapnyelveket” kibővítette az angollal és a franciával. Két helyen – Bécsben és Berlinben – szerezte meg diplomáit, s egy élő lexikon volt.

– Édesapja a magyar film aranykorszakában együtt játszott Kabos Gyulával, Jávor Pállal és Csontos Gyulával.

– 1945-ig rendezőasszisztens volt, majd félbeszakadt filmes karrierje. Filmrendező akart lenni, de a kommunista rendszerben nem vállalt ilyen pozíciót. Színészként kisebb szerepekben láthattuk, pl. a Makrancos hölgyben ő volt a szerelmespár – Jávor és Karády – sofőrje. Dolgozott Berlinben, Rómában, Prágában. Célom, hogy felkutassam azokat a filmeket, melyekben közreműködött. A diktatúra idején nem állt be a sorba, mint pályatársai, és nem is hagyta el az országot, mint néhányan. Nem volt „gyomra” ahhoz, hogy beálljon a sorba, ezt meg tudom érteni, valószínűleg én is így döntöttem volna. Dolgozott a vágóhídon, a likörgyárban, s végül a csokoládégyárban kötött ki, ahol kilenc nyelv birtoklásával és három diplomával a brigádvezetői szintig jutott el.

– Nem keseredett meg?

– Ellenkezőleg, nem is emlékszem olyan pillanatra, amikor szomorú lett volna. Olyan adottságokkal rendelkező vidám ember volt, akiért rajongott a környezete. Gegjei, poénjai mindig tetszést arattak. A kerületben ő volt a Sasi, a Mester utcai tömbház lakóbizottsági elnöke, kultúrbrigádot alakított az Élelmiszeripari Dolgozók Országos Szakszervezeténél. Még én is jártam velük előadásokra Szerednyeji Bélával – mivel az ő édesapja is a csokoládégyárban dolgozott – már 4-5 éves koromban. Bélát már hároméves koromtól ismerem. Tőle kaptam az Anna Karenina premierjére – melyet ő rendezett – egy olyan fotót, melyen apámmal együtt az ő édesapja játszik a színpadon.

– Édesapja biztos sokat mesélt a két háború közti időszakról. Miben különbözött a '30-as évek kapitalizmusa a mostanitól?

– A lényeg: rend volt. Akkor minden működött, és aki dolgozott, meg tudott élni a fizetéséből. Csodálatos éveket élt át a színészekkel, s nem jelentett problémát az, hogy átmenjen, kiruccanjon Bécsbe vagy Párizsba. Egy rendezőasszisztensi fizetésből telt erre. Ma? A háborús években ez a helyzet megváltozott, akkor el kellett adni a maradék családi vagyont ahhoz, hogy fenntartsa magát. Arannyal fizetett, mikor csak csónakkal lehetett Pestről Budára átjutni. Egy történet szerint elásta a családi ékszerek egy részét a Bánátban, egy templom tövében, ha igaz, meg kéne keresni. Egy másik sztori: amikor 1944-ben bejelentkeztek édesanyámmal együtt az esküvőjükre, állt a sorban, s viccből azt mondta: „ne haragudjanak, sietnem kell, mert fel kell robbantanom a Margit-hidat.” Abszurdum: egy óra múlva fel is robbantották.

– Igaz, hogy édesanyja a színészettel kacérkodott?

– Így van. Benkő Dániel édesapja, Márton mutatta be őt apámnak. Édesapámat teljesen elbűvölte a nála 22 évvel fiatalabb gyönyörű lány. Nem kertelt sokat: fél órán belül megkérte a kezét. Édesanyám rövid gondolkozási idő után igent mondott. 1987-ig, édesapám haláláig

együtt éltek. Édesanyám is művészember, Záray Mártával és Máthé Erzsivel járt együtt egy színitanodába. Ahogy megszülettünk – hárman vagyunk testvérek –, feladta karrierjét. Ő is dolgozott a csokoládégyárban, de patikában is.

– Édesanyja a színész Jászai-család tagja?

– Azt mondják: csak egy Jászai-família létezik. Tehát biztosan rokona volt Jászai Marinak.

A részletes rokonsági fokot nem tudom, mert előrefelé éljük az életünket, s nem a múltba révedbe.

– Olvastam: édesapja a példaképe. Csak művészi vonatkozásban?

– Nem: emberként is. Filozófiája, ars poeticája, szeretetközpontúsága, hite, vallásossága, szellemisége, humora, lexikális tudása mind-mind példa előttem. Ha egész életemben tanultam volna, a tizedét sem tudtam volna elsajátítani annak, amit ő azokban az időkben a latin műveltséggel megszerzett. Németül – alapszinten – tőle tanultam meg, s nem volt olyan kérdés – a római jogtól az ógörög szavakon keresztül a történelemig –, amire nem tudott válaszolni. Szinte minden pénzét könyvekre költötte, így a lehetőségeinkhez képest hatalmas könyvtárunk volt.

– Jártak színházba?

– Természetesen. Édesanyámmal Operába jártunk, édesapámmal pedig színházba. Végignéztem az akkori zenei és prózai repertoárt. Mikor színpadra léptem – úgy érzem –, bennem látta önmaga beteljesülését. Nagyon büszke volt rám, amikor a Jézus Krisztus szupersztár 1986-os bemutatóját megnézte. Ez a szerep volt a pályám csúcsa, s igyekszem tartani magamat, nem „lecsúszni”, hanem fejlődni. Apám az azt megelőző bemutatóimat is megnézte, s figyelemmel kísérte pályafutásomat.

– Zenei általános iskolába járt?

– A Mester utcában laktunk, s mindössze négyéves voltam, amikor szüleim észrevették a zene iránti vonzódásomat. Elvittek egy zenepedagógus rokonukhoz, aki meghallgatott, és zenei pályára javasolt. Szüleimnek hálás vagyok, mert kevés keresetükből támogatták zenetanulásomat. Gitárt vettek nekem, majd egy összetákoltsított. Nyolc évig klasszikus gitárt tanultam, de a könnyebb műfaj felé tendáltam. Az egész család énekelte az akkori világlágereket, s kisgyerekként még a zenetanulás előtt autodidakta módon nekiláttam pengetni a melódiákat. Ha nővéreimmel vonattal utaztunk, akkor sok fiatal a mi kupénkba jött át, hogy hallgassa a divatos slágereket, melyeket testvéreimmel énekeltünk, s én gitáron kísértem. Nyolcévesen az iskolában megalapítottam első zenekaromat, tízévesen pedig már saját dalokat szereztünk Annamária nővéremmel. A legkülönbözőbb zenei hatások együtt formálták, alakították ízlésemet. Az iskolában klasszikusokat tanultam, zenekaraimban beatzenét játszottam, otthon pedig hihetetlen mennyiségű jazzt és jazz-rockot hallgattunk az Unitra márkájú lengyel magnónkon nővéreimmel. Általános iskolás koromban már saját szerzeményeim is voltak. A gimnáziumban 1974 és '76 között olyan csapatokba kerültem be,

melyekkel komolyabb számokat tudtunk előadni. Polbaetet játszottunk egy Gábor Ila által vezetett zenekarban, ahol a zenélés mellett szavaltam, prózát mondtam és saját dalokat is írtam. Trabanttal jártuk az építőtáborokat, s ezzel már pénzt is kerestem.

– Mikortól számítja magát hivatásos zenésznek?

– 1980-tól két évig voltam katona, s az utolsó hat hónapra sikerült bekerülnöm a néphadsereg énekkarának bariton szólamába. Verdi Traviatájából Germonte áriáját énekeltem el a meghallgatáson. Előtte a katonaságnál grundoltam zenekarokat, melyekkel hangulatos koncerteket adtunk a laktanyákban. Kerényi Miklós Gábor rendező és Mészöly Gábor dramaturg emelt ki a sereg kórusából. Azt mondták: „szeretnénk egy kicsit újítani az együttes műsorstruktúráján, megrendezzük az Aranysörényű fellegeket, melynek te lennél a szolista.” Innen datálódik szólóénekesi karrierem. Előtte is sokat zenéltem, az akkori neves énekeseket – Máté Pétert, Zoránt, Cserhádi Zsuzsát, Ihász Gábort, Harangozó Terit – kísért zenekarokban játszottam. Együtt dolgoztam, harkítottam Kibédi Ervinrel, Antal Imrével és Kabos Lászlóval is és még sorolhatnám a szinte végtelen listát.

– Egyik nővére Kanadába disszidált. Ez mennyire hatott ki pályájára?

– Szomorúan vettem tudomásul, mikor kiderült, hogy nem Debrecenbe utazott el, hanem egy képeslap tanúsága szerint – először – Olaszországba. Bevonultattak egy katonazenekarhoz Tatára. Ott cintányéros voltam. A három hónapos kiképzés alatt a politikai elhárítás kiderítette, hogy a testvérem illegális úton kiment Nyugatra. Felhívtak a politikai tiszthez, s közölték velem: „Sasvári honvéd, nem tudjuk magát Tatán tartani, mert maga osztályellenségnek minősül. Ezért áthelyezzük Szabadszállásra harckocsizóknak.” Borzalmas élmény volt. A harckocsinál töltőnek osztottak be, de mindössze egyszer durrantották el a fülem mellett az ágyút, és én két hétig nem hallottam utána. Elmentem a politikai tiszthez, s közöltem vele, hogy ez nekem, mint zenésznek nagyon nem üdvös. Ezután áttettek irányzónak, ami már legalább egy méterrel messzebb volt a lövegtől. Megint panaszra mentem, s ezért áthelyeztek kommandánsnak. Zenekart alapítottam, és esténként a tiszteknek játszottunk. Így kiváltságos helyzetben voltunk. Ezután kerültem be a Honvéd Művészegyüttesbe. Miután leszereltem, visszamentem Gábor Ila zenekarához, s ott megismertem Csuhá Lajost, aki akkor már a Rockszínház tagja volt. Ennek a teátrumnak még szabadságos honvédként láttam Evita-előadását. Ekkor gondoltam arra: milyen jó dolog lenne bekerülni ebbe a társulatba. Már a katonaság után Gábor Ila rábeszélésére Csuhá Lajos elvitt próbát énekelni a Rockszínházhoz, Várkonyi Mátyáshoz. Majd Miklós Tibor azt figyelte meg: milyen a mozgásom a színpadon. Felvettek, komplex képzést kaptam, s a kollégáimtól lestem el a színpadi mozgást. Különböző táncstílusokat sajátítottunk el, s a beszédtechnikát Montágh Imre tanította. Első szerepem Juvenalis volt a Sztárcsinálókban. Itt könnyebbséget jelentett, hogy a színpadon gitárral kísérhettem magam. Később már hangszer nélkül kellett fellépnem. Sajnos a színház az alapítása után 17 évvel kénytelen volt kapuit bezárni. A társulat folyamatosan anyagi gondokkal küszködött, ráadásul nem volt a csapatnak állandó helye, saját épülete. Pedig remek darabokat játszottunk el, az első igazi rockoperákat ez a társulat vitte színpadra. Az 1990-es évek elején egy időszakban három színházban is játszottam. Győrt a Grand Hotel amerikai musicalben, Miskolcon és Pesten a Mária evangéliumában. A Jézus Krisztus szupersztár pedig 1997-ig ment a Rockszínházban. Akkoriban egyszerre 5-6 színházi darabban játszottam, jelenleg csak

egyben. Tán elfelejtettem énekelni, vagy rossz színész lettem? Ősztől felújítják az Anna Kareninát, s akkor elmondhatom, hogy két darabban játszom, ám csak egy színházban. De nem panaszkodom, mert rengeteg meghívást kapok, a tvk-hez is hívnak, és ami a legfontosabb: szeret a közönség. A Tolcsvay fivérek Magyar miséjével folyamatosan koncertezünk; a mű tavaly ünnepelte a 20. évfordulóját. Ebbe a produkcióba 16 éve kerültem be, a műnek több verziója van, s mivel a pénztelenség ide is begyűrűzik, ezért előfordul, hogy a legkevesebb művésszel adjuk elő, de vannak nagy, élőzenekaros koncertek is. A fogadtatása és a sikere elképesztően nagy és felemelő. A klasszikus zenének sem fordítottam hátat: szerepeltem a Koltay Gábor által színpadra állított Messiásban. Ennek is óriási sikere volt.

– Idén ünnepelte volna Bubik István 50. születésnapját. Igaz, hogy közösen több dalt is írtak?

– Igen, a legemlékezetesebb az, ami a lovakhoz írt közös vallomásunk és a hitvallásunk egyben. Általában Bubik írta a szöveget, s én a zenét. Tagjai voltunk a legendás színészenekarnak és a színész öttusa-válogatottnak. Ő dobolt, én basszusgitároztam. Az együttes egészen István haláláig működött. Istvánt nagyon sokan „nehéz ember”-nek titulálták, kettőnk közt viszont egy különleges kapcsolat alakult ki. Felnéztem rá mint színészre, s ő rám mint zenészre. Így nagyon sokat tudtunk egymástól tanulni. István néha vademberként viselkedett, de én képes voltam megszélesíteni. Tőlem még a kritikákat is elfogadta. Az említett dal története: egy próba után kettesben maradtunk a Thália háziszínpadán. Egy dallam élt már bennem régóta, s azt kezdtem el basszusgitáron játszani és dúdolni. Bubiknak ez nagyon tetszett, s megkért rá, hogy játsszam fel neki magnóra. Egy hét múlva hozta a dal szövegét, melynek a Privát romantika címet adta. Meghangszereltem a zenekarnak, s onnantól kezdve játszottuk. Ezt a számot koncertjeimen is előadom, s ha lehet, lóháton.

– Tudtommal Bubik István és Szakácsi Sándor is tagja lett volna az ön által szervezett lovas színháznak.

– A nagy vágyam, amiről a mai napig nem tettem le, Gárdonyi Géza A láthatatlan ember c. művéből készült rockopera lóháton való előadása. A regényt Miklós Tibor dramatizálta, és Szakácsi Sanyi lett volna benne Priscos rétor, Bubik István pedig Attila első testőre. Elkezdődtek a próbák, de sajnos anyagiak hiánya miatt nem lett az egészből semmi. Voltak, akik kiváltak a produkcióból és létrehoztak egy lovas színházat, sőt egy ideig a nevünket is bitorolták, így gyakran összekevernek minket.

– A lovassport országos hírű versenyzőjeként hogyan fogadta, mikor az ügetőt lebontották?

– Amikor elhaladok a volt ügető mellett, mindig összeszorul a szívem, s arra gondolok, hogy Széchenyi gróf forog a sírjában. Nem kell ahhoz a lovassport szerelmeseként, elég „csak” magyarként élni, hogy ennek az egésznek a jelentőségét átérezzük, megértsük. Elképesztő, hogy mi folyik ebben az országban: nem becsüljük értékeinket, csak a pénz irányítja az embereket és az államhatalmat is. Hiába fognak össze a kisemberek, nem tudnak lépni annak érdekében, hogy megmentse értékeinket. Most a Tattersal felett lóg a Demoklész kardja. Tőlünk nyugatra megbecsülnének, fejlesztenének, nemzeti értéként kezelnék egy olyan lovardát, ami a főváros középpontjában van. Nem tudom, mikor fejezik be az ország tönkretételét. Minek ennyi plazát építeni? Butítják a lakosságot, a gagyi felé terelik őket. Aki

szeretetközpontú értékrendszerben él, tudja, hogy ez mennyire ártalmas.

– Látjuk a kiutat?

– Van kiút, de nagyon nehéz rátalálni, mert létezik egy világhatalom, ami a médián keresztül ontja ránk a szennyet, a szabadosságot. Látjuk, hogy naponta összeütközések vannak az általam képviselt értékek és a romboló szellem közt, de nehéz előre jutni. Nem vagyok pesszimista és szomorú, mert van két gyönyörű lányom – ők is szeretnek lovagolni –, s szeretném őket egy szebb és békésebb világban látni. A kiút keresése közben nagyon sokszor kell a szeretetet hangsúlyozni, s remélem, hogy a világon létrejön egy szeretetközpontú hatalom.

Medveczky Attila

Függetlenség, a szellemi önvédelem lapja

<http://www.miep.hu/fuggetlenseg/2008/augusztus/29/20.htm>